

Število: 3.

1. januarja 1944.

Leto: II.

GORENJSKI PARTIZAN

Glasilo Gorenjskega Odreda

Izhaja vsakih 14 dni

Handwritten text in red ink, possibly a date or reference number, located in the lower right quadrant of the page.

Large, faint, red-inked text at the bottom of the page, appearing to be a title or a large stamp. The characters are somewhat obscured by the paper's texture and bleed-through, but the word "DEIK" is clearly visible in the center.

Plorenjski

1944

Partizan

NOVOLETNA POSLANICA BORCEM GORENJSKEGA ODREDA

V znamenju velikih in odločilnih dogodkov vstopamo v novo leto.

Svoboda, tovariši, se dviga na obzorju novega leta, zmagoslavni pohod Rdeče armade navzhodu, zavezniške armade v Italiji in skorajšnji izbruh druge fronte na zapadu, so zarja novega dne, za katerega je dalo življenje toliko najboljših sinov slovenske zemlje.

Še se brani hitlerjanska zver, če bije okrog sebe kot poginjajoč nestvor. Zato v borbo tovariši, da ji skupno z zavezniki zadamo poslednji, smrtni sunek!

Minula so leta teptanja, ponižanj in trpljenja. Vstaja leto obračuna in maščevanja! Zato ne pozabimo nedolžne krvi, ki so jo prelili fašistični krvniki! Ne pozabimo požganih domov! Ne pozabimo ponižanj, ki so nam jih prizadejali Hitlerjevi rablji!

V tem poslednjem letu naše velike in svete borbe poznajmo eno samo geslo: Naprej! Maščujmo padle brate in oskrunjene domove!

Ojeklenimo svoja srca v tej poslednji borbi. Naj nas dviga velika zavest: Sami tremo suženjske okove. Svobodni sinovi svobodne zemlje stopamo v bodočnost, ki je naša, ker jo bomo zgradili sami s svojo borbo in trpljenjem.

Naprej tovariši, s podesetorjeno silo v boj za naš končni veliki cilj - za našo svobodo!

Štab Gorenjskega Odreda

Niko Kovač

Podlipnik Martin

Zgodaj spomladi leta 1919 se je vrnil iz ruskega ujetništva Podlipnik Martin. Precej se je zamaknil in mnogi so ugibali, če se bo hotel povrniti. Oče in mati sta umrla med svetovno vojno in dom je oskrbovala in ga uživala sestra s hčerko. Domačiji se je opazilo, da nima gospodarja, ki bi poskrbel za obnavljanje strehe, zidovja, oken in vrat. Martin je bil zdrav fant, visokorasel, korenjak, ki je že pred svetovno vojno služil pri vojaki in hodil na manevre. V začetku svetovne vojne je bil mobiliziran. Štirim letom mirnodobne vojaške službe, je svetovna vojna dodala še pet let, tako, da je Martin slabih deset let nosil vojaško suknjo.

Fantovski, obložen s skoraj štirimi križi na plečih, se je znašel osamel pod domačo streho. Čutil je do dobra svoja leta in zrelost; zato je kmalu stopil za svojo že zdavno izbrano deklino, visokoraslo in krepko šiviljo Katko. Pomenila sta se potrebne stvari in odločila za "ohcet". Dan je bil hitro določen, poprosila sta še priče, opravila in ustregla predpisom cerkvene in svetne gosposke ter se popeljala v spremstvu svatov s kočijami k poroki. Hi-hot! Skočili so konji in potegnili voz s tovorom, ki je bil povezan za vse življenje, na Martinov dom. Stara hiša pod lipo je nanovo zaživela. Kmalu je bil pričakan vesel dogodek, kateri se je kasneje še ponovil. Leta so bežala in kmalu sta na prag hiše priplezala dva mlada fantička.

Oče Martin je že tretji gospodar pod to streho, ki se je preživljal z prevažanjem ljudi in tovorov, največ kruha pa si je prislužil z zapo-

slitvijo pri prevozi na cesti. Obdružinski sreči se mu je topilo srce. Dobrovoljen je stopil na merico in rad pogovoril v družbi. Kadar se je zasedel ni mogel preko svojih spominov iz dobe ujetništva in marsikaka ruska beseda se ga je za stalno oprijela. Matjuške Rusije ni mogel pozabiti in je na dolgo pripovedoval o revoluciji, delu in kruhu v tej deželi. Vzplamtel je pri mislih na tedanje življenje. Če pa so ga obiskale dnevne težave in so mu bile nevšečne razmere tega krive, se je razhudil, z neponjena je ničevo - zaključil svoje pripovedovanje in pomeril korake domov.

Tudi gospodarska kriza ga je do dobra zadelala. Martin, konj in še voz, vsi skupaj so komaj toliko zaslužili kot bi pravično pristojalo enemu samemu. Postajal je mrk. Hi-hot, je poganjal svojega konja zraven pa izpljunil svoj - neponjema je ničevo!

Fantiča sta mu doma rasla v zdrave fante. Starejši je že zapregel, naložil in pognal mesto očeta. Zadovoljnije življenje in nekaj upov v mlada dva se je zaiskrilo v Martinovi glavi. Zazrl se je za fantom, ki je pametno vodil mesto njega uprego - harašo, ga je pohvalil.

Zahrumela je zopet vojna. Martina ni presenčila, še manj pa njegova dva fanta. Vsi so vedeli, da bo razdivjano zlobo treba krotiti s trdo pestjo. To so pa dvignili vsi trije.

Miša, starejši sin, je vpregel konja in vozil v breg in dol. Brez uniforme se je spoznal za vojaka in nakladal vseh vrst tovore. Med gramozom ali drvni je prevažal, sedaj letake, drugič puške, kar je bilo treba. Zorel je in dozorel. Martinove oči so ga spremljale - zadovoljne in vzpodbujale fanta.

Nekoč je Mišo objel gozd. Odtlej Martin ni imel miru in stalno so ga vrteli gestapovci in žandarji. Grozili so mu s selitvijo, zaporom, požigom itd. Nič ga ni spravilo iz ravnovesja. Ukazali so mu, naj gre na Ratičovec in kliče sina - namuzal se je in šel. Pričeli so mu ponoči vdirati v hišo in delati preiskave, nastavljali

brzostrelko na prsa ter plašili tudi ženo Katko. Slednjič je postalo Martinu dovolj, zmanjkalo ga je doma! Neponjemaje - je zabrunčal v brke vsem Švabom in šel v gozd: „Miša haraš moj fant le delaj, bij, jaz sem s teboj.“

Minevali so meseci brez sledu za Martinom. Tudi drugi sin Brzi je odpovedal pokorščino tujcu, ki ga je hotel v delo drugim in se napotil za bratom in očetom. Čas pa je prinesel spremembe. Martinovi preganjalci so bili premeščeni, na njihova mesta pa so prišli ljudje, ki Martina niso poznali. Martin se je vrnil na svoj dom in se oprijel zopet svojega dela. Zapregel je rjavca in nadaljevala sta prekinjeno prevoznitvo. Tudi Miša je medtem bil ujet. Martina je vidno grizla skrb kaj bo s fantom, ki so ga tiščali v Begunjah.

Zgodnje poletno jutro je zapregel konja v zapravljivček in peljal Žmaučevega Vinka na postajo. Pogovarjala sta se med potjo o vsem mogočem, mnogo pa o Mišu. V okolici mesta sta približno ob šestih srečala prvi autobus s policijo, kateremu jih je še mnogo sledilo. V avtomobilu so sedeli tudi civilisti. S prodornim pogledom je Martin iskal obraz Miše. „Nič ne bom premišljeval o Mišu, saj ga niso peljali hkoli. Hi-hot!“ se je otresel zle slutnje.

Dan mu je potekal v pričakovanju Vinkovega povratka. Na postaji in v mestu je preganjal čas in povpraševal pri ljudeh, kdo so bili ustreljeni? Letakov še niso izobesili, ljudje so mu pa dajali samo nejasne odgovore. Motilo ga je posebno to, da mu vsi znani izkazujejo pozornost in mu strežejo. Okolnosti so mu stopnjevale skrb in silno težko je pričakoval povratek Vinka s katerin sta se vračala domov. Škozi mesto, stajo pognala v Sotesko in prve vasi v dolino. Za moč sta dvakrat obstala in si oskrbela malo žgane pijače. Slednjič je rjavec pritopotal z vozom in potnikoma do ovinka iz katerega so bili najbližje vidni postavljeni koli. Martina je vzdignilo in konj je sam obstal: „Če si ti Miša sto-

pil h kolu, če so te ubili, gorje jim. Ne bom tožil. Le puško bom zgrabil, ko bo prišel moj čas!" Vinko ga je miril, mu stisnil roko in dejal: "Martin, junak je tvoj Miša, živ ali mrtev! Pomiri se in ne daj, da bi opazili tvojo žalost. Tega ne smejo doseči. Bolj, če nas bijejo, bolj moramo biti trdni. Miša, tvoj sin, je naš ponos in zgled!" Martin je zadušil solze - "ponjemaje harašo" je izstisnil iz sebe in potegnil za važeti. Prešla mu je negotovost in celo ponos je vzrastel v njem, ko se je še enkrat ozrl na okrvavele kole. Nadaljevala sta vožnjo skozi naslednje vasi v katerih pa je bilo opaziti že letake z ovekovečenim imenom njegovega sina Miše. Predramil se je iz more in v njem se je zbudila narava borca iz fronte in revolucije. Pomislil je še, kako bo doma ob srečanju z ženo in vzkljknil: "O poznam jih, ki so sovražili Mišo in mu odvzeli življenje. Prišel bo čas, ko bom spet vzel puško in poravnal z njo krivdo, storjeno mojemu sinu!"

Tudi kasneje ni bil več potr. V svojo misel na čas obračuna se je zagrizel. Mnogo bolj pa je zaželel obstanka vsaj drugemu sinu, ki je tudi že mesece služil v boju za svobodo: "Erzi, pazi se, ne plačati nama je Miša, previdno pa gotovo ravnaj."

Pa je bil Erzi nepočakan. Skočil je na ogrado in srepe zrl, kje najde čimpreje uteho. Dan mu je bil predolg za čakanje prave ure - kaj, da bi čakal mesec ali leto. Oprezujočega pa je zalezal zelenec in ga prehitel - življenje se je utrnilo drugemu sinu Podlipnikovega Martina.

Ostala sta Martin in Katka-sama. Da bi tožila, ne! Narodu in domovini sta dala najdražje. Martin je postavni oče, ne kloni. Šesti križ se mu naslanja na pleča, a moči so mu neokrnjene. V spomin mu stopata Miša in Erzi in jima odgovarja: "Ponjemaje ničev." Tožbe ni slišati iz njegovih ust, ker ve, da je svoboda, samo z žrtvami priborjena. Pretehtal je svoj položaj in ve, da je na domu brez nasledstva, toda to mu ne moti zavest, da je oče dveh junakov. Tiho motri čas in je prepričan, da bo ob pravem trenutku vzel puško in povelje navdušen izvršil s "ponjemaje harašo!"

Preseljenka v lagerju

Sonet

Najlepših idealov srca vneta,
iskreno vdana sreči domačije
in upanje, da kmalu zor zasije;
tako so šli - jokala so dekleta.

"Nesreče varuj Mati te Presveta!
Naj mlado srce svinec ne prebije
slepo sovraštvo čustva ne pokrije",
mu mati nauke med solze upleta.

Pokril je sneg to težko pot v noči,
zabrisal sled njegovega koraka,
sled majke solz zabrisal ni pekočih.

Nešteto src zaman rečitve čaka
strašno - preteče kraka vran ponoči,
usiplje listje se na grob junaka.

Miško

Ali konu v spomink

Prvič ko sem ga srečal sem ga bil vesel. Mlad, korajžen fant je bil vnet za vsako stvar. Na tiskovniku je bilo. Sami fantje in dekleta iz Loke, on najbolj vesel med njimi. In takega sem videl povsod. Vedno vesel, vedno nasmejan, korajžen in prevdaren. Ko smo hodili z Vikom v gore, je s svojim smehom vedno prednjačil, ko sva se smučala, ko smo se zabavali, vedno je bil tak. Pogrešali smo ga, če ga ni bilo med nami, dolgočas nam je bilo, kadar se zvečer ni prismejal k nam v vas. In če smo le pol ure posedeli, smo si veliko povedali.

Od vseh početkov sem vedel, da je on eden tistih, ki se ne bo pomišljal stopiti v vrste naših borcev. Vsakokrat, ko smo se srečali smo tudi največ govorili o podvigih naših partizanov. Kako se je navduševal nad njimi, ko so vršili akcije po Loki, ko so se borili po hribih nad Po-

ljanami in po Selški dolini. Zmeraj je prinesel kako novico, katere smo bili veseli. O vsakem uspehu, ki so ga naši dosegli v boju z Švabi. Navduševali smo se, kovali načrte, kako bomo, ko bo napočil čas, tudi sami krenili v njihove vrste.

Nič ni pomišljal, ko je dobil poziv v Švabsko vojsko, da ne bi krenil v partizane. Zapustil je brez oklevanja domače, se poslovil od očeta. Pripravljen po duhu in po opremi, kot ne vsak, je prevzel takoj ko se je javil v četi najtežje in najodgovornejše službe. Stražaril je, hodil v akcije, vedno prvi med prvimi, nepoznan in nevsiljiv.

Ko me je takrat, ko je zapadel prvi sneg zanesla pot v tale konec, sem ga srečal, ne da bi vedel prej, da je tukaj. Razveselil se je on, vesel sem bil jaz ko sem ga srečal prijatelja. Stal je ravno na straži vester in previden. Ni se dal motiti. Zato sva le par besedi spregovorila in v teh mi je povedal vse. Ni mu bilo žal pota na katerega je krenil in na katerega se je tako temeljito pripravljaj.

To je bilo teden dni pred zadnjo nemško ofenzivo. Potem ga nisem več videl. Že v dolini sem pa slišal, da je na Prtovču v borbi padel partizan in da je to najbrže on. Nisem mogel verjeti. Srce se mi je stiskalo ob tej novici, vendar sem se tolažil, da morda ni bil on. Poizvedoval sem, pa so bile tako različne vesti, da sem še vedno upal. Zdaj šele sem natančno zvedel, da je bil on. Pripovedoval mi je njegov tovariš, ki je bil z njim v zadnjih minutah. Spet je bil na straži, kot tisti prvi dan ko sem ga srečal. Vedel je, da je danes njegova služba še odgovornejša kot drugič, zato je tudi še bolj pazil. Pa je legla megla in v tem so se priplazili Nemci. Zagledal jih je ko so bili že preblizu, da bi mogel obvestiti tovariše, temveč se je žrtvoval za nje.

Izgrajen partizan borec je stal na straži zavedajoč se vojaških dolžnosti in pa požrtvovalnosti, ki mora odlikovati partizana. Njegovo stražarsko mesto je bilo zasedeno med ploho svinčenk in ni se skrtil v sneg, ki bi ga lahko še rešil. Hladnokrvno na svojem mestu je zaustavil prvega Švaba,

prišel streljati, da opozori tovariše na bližaj-
čega sovražnika. Opozoril jih je in žrtvoval sebe.
V boju je padel...

Dragi Alija Ben! Kot partizan stražar si ob vr-
šitvi svoje dolžnosti padel. Tako mlad, tako poln
upanja, tako močan, da bi drugače ne smel še umre-
ti. Le boj za svobodo upravičuje tvojo smrt. Nosil
si v sebi tolikanj veselja, da si z lahkoto pre-
stajal vedno najhujše preizkušnje - tudi razočar-
anja. Sedaj počivaš ob vznožju planin - Ratitovca,
ki si ga tako srčno ljubil. Cvetoči rododendron
in planike bodo rasle in cvetele nad tvojim gro-
bom. Njih barva bo spominjala na tvojo kri, belina
planik pa na čistost idealizma s katerim si bil
borbo za svobodo. Prisluškoval boš veselju mladi-
ne, ki bo vriskajoča v svobodi posečala tvoj grob,
izkopan v goro. Spavaj sladko v njem, ti sin gore.

Preseljenka v lagerju

Molitev matere izgnanke

Tako smo čitali iz knjige svete,
ko srečni, zdravi še doma smo bili:
mučenci mnogi niso v zemlji gnili,
njihove duše k svetim so prištete.

In romali so na grobove svete
trohljivosti oteto njih častili,
so srečo si življenja izprosili,
zgubljene duše so bile otete.

Moj sin je padel kot mučenec v gori.
Nihče ne hodi mu prižigat sveče,
pojo mu večno uspavanko bori.

"Usmili Bog se matere proseče,
vsaj enkrat, da obiščem grob v gori,
nato zatisnem naj oči skeleče."

Stane

Pohod na Grčarice

Kakor mnogo Gorenjcev tako sem tudi jaz prišel na Dolenjsko. Tovariš Darko je bil z mano menoj dodeljen v Udarno Brigado Ljubomira Šercerja. Sočetka so nas Gorenjce gledali malo "postrani", češ, da smo preveč lokalni patrioti, ter tudi vsled tega, ker jo je nekaj tovarišev popihalo nazaj na Gorenjsko. Ostali smo vedeli, zakaj smo prišli na Dolenjsko. Bilo je pričakovati velike spremembe - razpad Italije.

Po tri dnevni borbi na Krvavih pečeh z Italijani in Belogardisti, katere so vodili nemški oficirji, smo stali 3. btl. v stroju. Izdano je bilo povelje "mirno" in komandant bataljona je čital naredbi oziroma poročilo divizije o poteku teh borb. Bil sem zelo presenečen, ko je bila posebna povelja za Gorenjce, kateri so se udeleževali v teh borbah. Nehote mi je zdrsnila solza po licu. Nato smo počeli 2 dni v neki vasi in dobili povelje za p... t.

"Kam gre..." smo se spraševali, kakor vedno brez uspešno. Po večurni hoji se ustavimo. Tovariš komandant nam pove, da gremo v Grčarice nad "plave". Izdal je točna navodila z opominom, da so "plavi" dobri borci in bomo mi morali pokazati kaj znamo. Obkolili smo vas od vseh strani in utrdili naše položaje. Past je bila zgrajena, ali treba bo še malo ropotanja predno se bodo nasprotniki predali. Tudi oni so začutili, da nekaj ni v redu ter so ob zori poslali z vasi patrole. Prvi naši rafali so zdrdrali, nekaj jih je obležalo, drugi pa so pobegnili poročat o obkolitvi. Plavi so nam začeli odgovarjati s streljanjem in borba se je pričela. Istočasno pa so tudi hiteli utrjevati šolo, župnišče in še neko večjo hišo. Spoznali smo, da bo treba precej truda predno jih uženemo, zlasti, ker je bilo med njimi bivših jug. ofirjev, ka-

teri so se znali boriti. Prepričani v našo zmagog se nismo oplašili.

Prvi dan je bila borba bolj na daleč, a naslednjo noč smo jih prisilili na umik v njihove utrdbе. Parlamentarci so jih pozvali na predajo, da se izognemo nepotrebnega prelivanja krvi. V odgovor so nas pričeli obmetavati s psovkami, tako, da smo še bolj stisnili puške v roki. Borba se je nadaljevala vso noč in ves dan. Bilo je 8. sept. in novica o razpadu Italije nas je navdušila tako, da smo s podvojeno silo začeli "paliti".

Stemnilo se je. Komandant pošlje našo četo v vas, da pregledamo hiše. Še nismo dobili vseh navodil, ko se zasveti plamen sredi vasi in objame nekaj hiš ter cerkev z zvonikom, v kateri so imeli več mitraljezov. Nato se usuje rafal za rafalom iz utrdb, ker so se bali, da jim tudi teh ne bi zažgali. Naša četa krene v vas in zdelo se mi je, kakor, da vidim v filmu, ko smo preskakovali od hiše do hiše. Ogenj je žarel na vse strani, samo naše sence so se plazile naprej med mrtvaško pesmijo mitraljezov. Celega noč je bilo svetlo in vsako minuto je počil naš ali sovražni strel. Nasi so se zopet pozvali na predajo, češ, da je Italija padla, a odgovorili so nam: "Ali nas mislite ujeti na take linance?", kajti oni tega niso vedeli. Opazilo se je, da omahujejo in da samo komandir noče predaje. Zavzeli smo postojanke zelo blizu utrdb v slutnji, da bo naslednji dan odločilen. Naša komanda je vedela, da se ne bodo predali ter že ob svitu zastavila napad s topovi. To nam je približalo zmago. Granata za granato, strel za strelom je udarjalo ves dan. Utrdbe so bile precej razdejane, kosva z Darkotom menila, da bo juriš odločil zmago. Mračilo se je in plavi so streljali samo še iz bojazni pred polonom, dočim je naše topništvo imelo tako odlične zadetke, da so nam srca poskakovala v prsih od pričakovanja odločitve. Naenkrat pozove komandant: "Tovariši, juriš!" Naš bataljon se vzdigne v naskoku proti utrdbam. V tem trenutku se pokaže skozi lino bela zastava, znak

predaje. Vendar zavratno iz druge zgradbe še zadržal rafal in podre štiri tovariše tik pred zmago. Ko so videli iz sosednjih utrd, da je poraz neizbežen, se je vsa posadka podala. Plavi so lahko stopali iz utrd, prašni in umazani od ometa. Vedeli so, da so se borili za okupatorja proti narodu. To jim je ucepljalo strah pred kaznijo ter jih delalo smešne, ko so stopali eden za drugim "roke kvišku". Ne redke je stopil k nam, češ: "Na tovariš, govori zame!" ter ponujal šop bankovcev. Nihče izmed nas se ni odzval. Nekateri so hoteli zatrjevati, da so zapeljani.

Mo so bili vsi v vrsti, okoli dvesto po številu, se je pričelo zasliševanje. Zvedeli smo, da so jih agenti nabirali po vsej Sloveniji, pod pretezo, da se bodo borili za novo Jugoslavijo proti okupatorju. Izkazalo se pa je, da so bili plačanci tujega kapitala, ker je ob vstopu v to bando prejel vsak 24000 Lit ter dnevno 100 Lit, iz česar nam je bilo jasno zakaj imajo toliko denarja. Zvezo z Italijo je tudi orožje italijanskega porekla pričalo, katerega smo ogromno zaplenili. Slučajno sem spoznal med njimi bivšega oficirja ter mu rekel, zakaj se spušča v bratomobilno vojno. Pokazal sem na zaplenjene italijanske tanke, vozila in razorožene vojake, ki so se pomikali po cesti, rekoč: "Poglej Italija je propadla in vi se še tepete z brati!" Spoznal je rešnico katero smo jim prejšnji dan sporočili in odgovoril: "Pa šta se još tučemo, kad je Italija propala?" Nov velik dokaz zveze z okupatorjem. Poizvedovali smo od njih, čemu so imeli toliko orožja. Izpovedali so, da so hoteli ravno na dan poraza pričeti po našem vzorcu z mobilizacijo. Naša zmaga pa je bila še vrednejša zato, ker smo ujeli več glavnih voditeljev te bande. S tem smo preprečili nevarnost, da bi se razpasel tapokret.

Veliko veselje je zavládalo med nami in civilnim prebivalstvom, v zavesti, da se bliža svoboda. Nabrali smo novih pušk, novih mitraljezov ter se dobro opremljeni podali na Primorsko. Padel je italijanski fašizem in ne bo dolgo, ko bo tuđinški strt. Tovariši naprejš v borbo za zlato svobodo!

Dvorjan

Pismo partizonce

Pozdravljen!

Čudil se boš, ko bral boš te vrste,
besede ti tuje, črke skrivljene,
oh, kako zebe me v prste.

Dovolj je, da eden
neprostovoljno bori se za to,
kar nam prineslo je sužnost in zlo.
Bori, za tirana ljudi!

Naj grem še jaz
v mraz, v bedo tisočev,
ki gazi zmagoslavne vojske jih gnev?
Za sovraga ne tvegam!

Ostal sem,
sredi domačih bregov,
z begom sem rešil se tujih okov;
Krvniku več ne bom služil!

Za S v o b o d o,
za boljše življenje zdaj bije se bo
marsikateri ne bo užil ta napoj,
mnog v borbi za pravdo bo strt:
SVOBODO NARODU - PAŠIZMU SMRT!

Črt

Brat Tone

/Nadaljevanje s l. števil/

Povedal je sestri vse zgoraj opisane dogodke in končal z besedami: „Ljuba moja sestra, mnogo sem medtem mislil na vas tam doma. A vedno sem si v svoji sebičnosti, ki je lastna vsakemu človeku, želel samo eno, namreč smrt. Želel sem umreti, da bi se izognil bodočemu trpljenju. V svoji, nevem iz kakšnega vzroka porojeni častihlepnosti, niti nevem kakšne vrste častihlepnost je bila to, da bi

bil med prvimi, ki bi dali življenje za svobodo. Porodilo se mi je to čustvo in me še danes prevzema vsega. Želja do življenja se mi rodi samo še v redkih primerih, takrat, ko se živo spominjam vas tam doma, draga sestra in kadar gledam svojo ljubo Gorenjsko, ko vsa žari v znaku vzhajajočega sonca. Takrat mi postane vas in domovine, ko bo zopet svobodna, v to trdno verujem, žal. Spomin na pretekla leta in kar sem že povedal, me še priklapa k življenju. Vse drugo so zame tu v enem samem trpljenju puhle fraze.

Toda te spomine ljubim blazno. In ti draga sestra me tako živo spominjaš nanje. Odkrito povedano ne želim, da me pride še kdo obiskat. Če ni nikogar, tedaj pozabim na vse to. Če pa samo zaslutim drago bitje v bližini, tedaj mi zažare spomini v blesteči luči. Ne pravi tega mami doma. Vem, njej bi bilo težko in hudo razumeti in če bi me, bi ji bilo še stokrat huje. Vidiš, zdaj prihaja zopet oni človek med zvermi. Moral bom nazaj v to hišo trpljenja. Naj ti ne bo hudo. Jaz sem že navajen. Ta hiša je hiša trpljenja samo za vas tam zunaj. Tudi za nas je bila, a sedaj smo se temu privadili. Za mesec naprej veš kako bo, če te ne bodo seveda medtem usmrlili. Zbogom in pozdravi mi vse tam doma!"

Ko je odhajal s stražnikom je sestra videla kako mu je počasi polzela solza po licu, kljub temu, da se je temu upiral z vso močjo. Vedela je, da njej noče pokazati, kako hudo mu je ob zavesti, da se morda zadnjikrat vidita.

Tri mesece je nato čakal v Begunjah smrti. Še dvakrat je bila sestra pri njem. Vsakikrat je povedal isto in edina sprememba, ki jo je opazila na njem je bila, da je strašno shujšal. Sicer pa je ostal popolnoma isti, kot pri prvem obisku.

Enkrat ga je obiskala tudi mama. Njej se je odkril popolnoma. Ko sta se pomenkovala se ji je naslonil na prsa in milo zjokal. Mati ga je premagala. Tedaj je tudi prvič izrazil upanje, da se bo povrnil domov, pa naj si bo tudi šele po vojni. Da je bila to bolj tolažba materi, kot resnično njegovo upanje, se razume.

Mati je odšla. Tudi on je krenil svojo pot. Ali kljub različnosti potov je oba navdajalo isto čustvo. Grenkoba dolge ali pa morda tudi večne ločitve. Mati je odšla od njega domov, med svoje in on je odšel med svoje. Materini so bili otroci, njegovi pa tovariši, ki so trpeli najhujše okupatorjevo nasilje. Odšel je nazaj za zamrežena okna begunjske kaznilnice.

Minuli so trije meseci zapora v Begunjah. Nekega jutra so ga poklicali tisti njegovi prosluli mučitelji predse. V roke so mu dali nekrdeč papir s pripombo naj ga podpiše. Premeri ga z očmi in vidi, da piše na njem sledeče: Podpisani potrjujem, da sem pri komunističnih sabotažnih akcijah sodeloval. Uprl se je, da tega ne bo podpisal, ker se niti malo ne strinja z resnico. Na ponovno vprašanje gestapovcev ali bo podpisal ali ne, je odgovoril ne.

Tedaj so ga popadli in odvlekli v bunker, v katerem naj bi ostal toliko časa, da bi bil voljan podpisati. V njem je ostal tri dni brez vsake hrane. Niti vode mu niso prinesli, pač pa so ga vsaki dan pretepali. Četrty dan ga je zlomilo. Spoznal je, da ga čakajo isto, pa naj podpiše ali ne. Njegovim sodnikom itak ni šlo za resnico, ampak, da prizna, kar oni hočejo. Zato je četrty dan soglašal s tem, da podpiše, zavedajoč se, da to njegove usode ne more nikakor spremeniti. Obsodba je bila že podpisana, ne da bi vedel kakšna in kedaj.

Nekega jutra so ga prišli iskat. Vzeti je moral vse kar je imel, veliko ni bilo in oditi z njimi. Odvlekli so ga pred poslopje kaznilnice, kjer je že čakalo sedem tovarišev, ki jih je čakala ista usoda. Naložili so jih na tovorni avto, pri tem njim primerno, z njimi postopali in jih odpeljali naprej v neznano smer. Ustavili so se v Celovcu.

Naenkrat dobimo nazaj domov vse njegove stvari. Ostalo mu je samo še perilo, ki ga je imel na sebi, hlače, suknjič, nogavice in čevlji. Vse drugo tudi najmanjše drobnarije, kakor prazne škatljice od cigaret, milo in sploh vse malenkosti, ki jih rabi človek vsak dan, vse so poslali domov. Ker že dalj časa ni bilo od njega nobenega glasu, sme

nislili, da je umrl ali pa, da so ga ustrelili.

Tedaj dobimo njegovo prvo pismo iz Dachaua. Prišel je v štirinajsti blok, kamor mu nismo smeli poslati ničesar, a on je lahko pisal vsakih štirinajst dni in samo domov. Vedeli smo, da ga ne bomo videli nikdar več, saj so pripovedovali, da iz Dachaua ni vrnitve. Pozneje pa smo zvedeli, da se le dobi sem in tja kak revež, ki je preстал tudi Dachau, da pa ni potem več zmožen nikakega resnega dela. Toda prišlo je še huje. Po presledku enega tedna dobimo od njega drugo pismo, v katerem je sporočal, da je prestavljen v najhujši oddelek kar jih Dachau ima, v blok petnajst, kamor mu pravtako nismo smeli ničesar poslati. Pisati pa je smel le vsake tri mesece. Ta oddelek se je značilno imenoval "Strafkolona". Kako se mu je tam godilo smo prav malo zvedeli. Samo toliko vemo, kolikor mi je pravil neki tovariš, ki je bil tudi gori. Bil je tam samo štiri mesece in to v lažjem oddelku kot Tone, pa je prišel domov kot kak okostnjak, v glavo popolnoma rumen in skoro zblojen. Brata je v vseh štirih mesecih videl dvakrat. Enkrat je osem takih revežev sestradanih, da so komaj stali na nogah, vlačilo vagon, v katerem je bilo štiri tone premoga. Videl je ravno tako je brat opešal, a surovi stražniki so pristopili in ga pretrepali toliko časa, da je vstal in prijel vnovič za delo. Drugič pa ga je videl v bolnici na pregledu. Noge je imel strašno zatekle in vse podplute. V tisti strašni zimi, leta 1941 je tako ozebel, da je imel na nogah čez in čez eno samo rano. Vso zimo je bil oblečen samo v letno perilo, blače in suknjič, da jim v lagerju, ko je še drugje tako pomanjkanje, niso kurili, se razume. Isti izpuščeni je pripomnil še to, da mladi nemški zdravniki - mazači, preizkušajo svoje preparate in operacije, ne oziraje se na to ali se mu poizkus posreči ali ne. Podcenjevali so jih torej daleč pod žival. Jestli so dobili vsakidrug dan, malo tople vode, v kateri je plavalo kako zelje ali repa, kar pri nas požro navadno prašiči ali pa vržemo na gnoj. "Čudim se" je dejal, "kako to, da je tvoj brat vzdržal v "Strafkoloni" ce-

lih osem dolgih mesecev. Nikogar nisem poznal, ki bi vzdržal preko treh mesecev. Res, čudim se."

potem so ga prestavili v drug blok. Pisal je lahko vsakih štirinajst dni in kar je glavno, vsak teden je lahko prejel paket do 15 kg. Potem je enkrat pisal: "Sedaj mi je še kar dobro, tehtam zopet 50 kg. Pred kratkim sem jih imel le 42. Vzbuja se mi zopet upanje, da se bomo še videli."

PARTIZANI MORNARJI

Večkrat smo že slišali o partizanih mornarjih. Službeno sporočilo NOV je javilo že v mesecih septembru in oktobru, da so partizani mornarji očistili okupatorja otoke Cres, Krk, Lošinj, Lastovo in še drugih.

Vem, da ste se vi tovariši Miško, Falenko, Janez, Miha, začudili in vprašali, kaj tudi na morju so že partizani? Saj to ni mogoče, na morju pa partizani, ste vzkliknili. Razumemo, gozd, hribi in doline, da tukaj, kjer smo in se borimo mi. Ali na morju? Na tej ravni površini, goli in prazni, kjer se ne more skriti niti čolniček. To je nemogoče. Pa vendar!

Zapustimo za trenutek te naše zasnežene hribe, steze, gozdove. To naše življenje, saj v mislih to ni težko. Popeljimo se proti sušaku, proti morju in soncu. Saj boste šli vsi z mano, kaj ne? Vsak si zaželi toplote, posebno v teh zimskih dneh. Želi si razgleda, sveta, ki je zdaj vsem tako zaprt.

Že smo na Plazan nad Sušakom, pred nami se je razlila lepota. Spuščamo se in obračamo pogleda na vse strani. Saj človek ne ve kaj bi gledal in kam, povsod je toliko lepega, očarljivega. To morje, vse plovce in v njem se koplje toliko otokov, potem te obale, vse posejane z belimi vasicami, kraji, ki se čisto ob morju izgubljajo v zelenju. Pa pogledjmo kar po vrsti; pričnejo kar z leve strani, tam, kjer se goli, od burje izjedeni Velobit, strmo spušča proti obali. Na vznožju ta lepa Crikvenica, o kateri toliko govore, Selca, Novi in bližje protinam Kraljevica, saj je skoraj čisto pod nami. Potem morje, v njem se koplje tu pred nami Krk, kako kobilast je in skoraj gol, za njim Rab, slovenski grob,

Pag in še bolj desno dolgi, grebenasti Cres, kateremu se pritiska Lošinj, otok najboljših in najhrabrejših mornarjev - pravi na svetu. Čisto na desni pa je Istra z Učko goro in lepimi kopališči. Pogledaj zeleno Opatijo, lepo Lovrano in Volosko. Tu čisto blizu pod nami pa je Reka, naše mesto.

Tukaj v tem prostoru so se pripravljali naši partizani-mornarji za napade v mesecu septembru in oktobru, tukaj delujejo sedaj, se zberejo na obali pod Velebitom, plovejo, napadejo, se spet vrnejo po morski poti ali pa krenejo drugam.

Stopimo k njim, poiščimo jih, saj so naši tovariši. Pogledaj tamle v oni mali ribiški vasici, pravijo, da bodo pripravili ponoči vse. Zbrali se bodo z vseh strani s svojimi ladjicami in čolni, nato pa krenili na akcijo. Pogledajmo, saj bo za nas partizane hribovce kaj zanimivega.

Spušča se mrak, noč zajema vasico, okolico in hribe v ozadju, vse skupaj se spaja in izgublja v nastopajoči temi. Sedaj je partizanski čas. V mrtvi vasici je oživel, temne sence skačejo na ribiške ladjice vezane v malem nerodnem zalivu, ki je čez dan izgledal tako samotni. Mišičaste roke se oprijemljejo vezi, odrešujejo. Nato zgrabijo za vesla in odrinejo od kamenja stran do večje globine. Sedaj položijo vesla v ležaje, se vsedejo in že se nagibajo krepke roke zdaj naprej, zdaj nazaj. Enakomeren šum morja, kakor šepet se zdi, kadar vesla odrivajo mirno vodno površino. Ladjice in čolni drsijo, sedaj so se pridružile še neke motorne ladjice/trabakuli/, ki niso krenile čisto do malega pristana v vasici, da ne bi s šumom povzročile pozornosti; vse mora biti tajno. Približale so se in sedaj tudi male ladjice in čolni hite, da se bodo privezali za njihove krme/zadnji del ladje/. Že se vlaki počasi premikajo, kot tajnostvene sence se vlečejo po morju, v tišini, katero moti le rahel šum počasnih motorjev in šum vode, ki se vali pred kljuni, vsa peneča.

Po parih urah je šum prenehal. Kaj je to? Komandant bataljona se je oglasil. Čuje se njegov glas, ki ostro zapoveduje svojim komandirjem. Pri-

praviti je potrebno še enkrat vso akcijo in pre-
delati v naglici še enkrat ves načrt, da ne bo po-
grešk tedaj, ko bi moralo biti usodne. Vse je pre-
gledano. Čolni in ladjice na vesla morajo odveza-
ti, zaveslali bodo proti obali bližnjega otočiča,
omogočili bodo motornim ladjicam prihod v malo
pristanišče in s tem iznenaden napad vsega bata-
ljona na sovražno postojanko, par je svetilnik in
signalna postaja z velikim skladiščem hrane in
streliva. Ladjice in čolni že drse k obali. Vodi-
jih izkušen mornar, ki pozna obalo, kot ti tovariš
Miško svoj rojstni kraj Martinjvrh in loške hri-
be. Vsaka skala, vsaka stena, vsak peščeni zalivček,
ve kje in kakšen je. Sedajle to ne vidi pa čuti,
zato krmari tako, kakor ti, kadar ponoči greš po
stezi, ne vidiš je pa je ne zgrešiš. Še par zave-
slajev, še par gibov krepkih rok, ki so pripojene
ob držala težkih vesel. Dovolj. Čolni so nekaj tre-
nutkov brzeli sami, v popolni tišini. Mornarji pa
so zgrabili orožje, le dolgi Mate, ki stoji tam spre-
daj na kljunu, je prijel vrv in čaka. Rahel sunek
in čolni ne plovejo več, nasukani so na pesku. Tu
smo. Mate se požene naprej, napne vrv in jo prave-
že ob bližnje oljčno deblo, v katero se je skoraj
zaletel. Tudi ostali mornarji s kljuna čolnov sto-
re tako. Ostali skačejo z orožjem vred in že so
razporejeni za borbo na obali. Vsi čolni in ladji-
ce leže prazni na mivki, vsej mehki in isprani od
morja.

Bližnje pristanišče v mali vasici onkraj hri-
ba je v pol ure pripravljeno za sprejem motornih
ladjic, ki že hite s svojim tovorom proti njemu.
Prislone svoje boke ob kamenito obzidje in udar-
na skupina bataljona se iskrca s topom in mino-
meti.

Prišel je napad na postojanko. Glej in nebo je
postalo svetlejšje, svetilnik že kaže svojo obliko,
ki se vzdiguje iznad temnega obzorja. Par strelov
s topom in visoki stolp se je nagnil. Padel je na
bližnjo hišo in se razletel. Juriš. Sence visokih,
koščenih teles brze proti postojanki. Streljanje,
vpitje.

Postojanka je padla. Zaplenjeno hrano in streliivo nosijo na hrotih partizani, borci, proti pristanu. Hite. Ko se bo danilo morajo biti ladjice spet v svojih vasicah, nikakor ne sme sovražnik dobiti skrivališča naših mornarjev, s tem bi bilo izgubljeno vse.

Že takakaj motorji, voda se peni pred kljuni, ki režejo valove. Morje je med tem oživelo, tudi veter je pričel, burja se poraja. Zato morajo pohiteti še bolj. Čolni, ki so vezani na krmah se zibljejo in voda, vsa slana, škropi po ostrih obrazih mornarjev-partizanov. Nihče se za to ne zmeni.

Ko se je danilo, so motorne ladjice odvezale svoj vlak. Mornarji-partizani so pograbili spet svoja vesla, vsa mokra in osoljena. Spet veslajo, roke se krčijo in stegujejo. Ladjice in čolni poskakujejo ter hite domov v ribiško vasico. Čez čas bodo prazni in vezani zibali svoje lesene trupe ob priprostih hišicah, kjer bo le kak starec mornar, podprt s palico, ogledoval to praznoto in kimal z glavó, kot da mu vse to ni jasno. Sicer pa bo vse mirno.

Z dnevom je izginilo tudi življenje v vasi. Oživelo bo v nočen spet in spet, dokler ne bo izginil sovražnik iz lepe domovine naših mornarjev z morja, otokov in obale.

Vidiš Miško, videli smo kraje in delo naših tovarišev partizanov-mornarjev. Koliko ga imajo in kako težko je, saj je to borba s narodo morja, kupa in še s sovražnikom. Kolikor je bolj nevarna, toliko je bolj za hrabre mornarje sladka in lepa. Mi pa se povrnimo nazaj med naše tovariše, kjer je naše delo in borba prav tako težka in naporena, čeprav drugačna.

Poglej tam je že spet Mladi vrh, Ratiševce, Koprivnik in naše vasice, tamle stoji tovariš Damjan s tvojim komandirjem čete, ali ga vidiš? Prav sedajle te je zapazil, kliše te skoči! In ne pozabi na lep izlet, na morje in na tvoje tovariše mornarje-partizane.

Rado

Klic s planine!

Ůuj dolina, klic planine,
prebudi se iz težkih sanj.
Partizani, naše sile,
zadajte tujcu vdar močan.

Naj gozd se spremeni v zasede,
trdnjave partizanskih src.
Strel iz puške naj zadene,
prežene tujca od naših vrst.

Naj čuje glas se mitraljeza,
naj pesem glasna zadoni,
za boj, svobodo domovine.
V borbo zdaj Slovenci vsi!

Zadajmo zadnji udarec Švabom,
zapodimo iz naših jih vasi.
V boj z vzhodnim našim bratom,
naj klic Slovencev se glasi!

Oj tam, oj tam na sinjem vzhodu,
kjer sonce vzhaja mi svetlo,
oj tam so bratje mi po rodu,
ki z nami se bojujejo.

I. R.

V PARTIZANE GREM

Dnevi so mu potekali mirno brez posebnih doživljajev. Zjutraj je šel v službo in se vrnil zvečer domov, ne da bi tekom dneva kaj posebnega doživel. Vojaške službe oproščen in vodeč se kot incizelec prost tudi drugih dolžnosti, katerin so sicer podlegli pripadniki Reicha, bi lahko na ta način mirno preživel vojno vihro in pričakal svobodo.

Da, mogel bi. Mogel bi tako storiti in pu-

stiti, da krvavijo drugi za njega in se borijo za sveto svobodo. Ali on tega ni hotel. Čeprav je komaj odložil vojaško službo, naveličan je do slavnosti, saj jo je nosil skoro tri leta, kot jugoslovanski vojak in dve leti kot nemški vojni ujetnik. Kljub temu, da je komaj zadihal civilno življenje, po katerem je v ujetništvu tako hrepenel, ni mogel ostati doma. Njegovo srce mu tega ni dalo. Zaveda se, da ga je rodila slovenska mati in v njem bije slovensko srce, za Slovenijo in dragomu domovino. Kako naj še čaka doma in gleda, kako se borijo in krvavijo bratje in padajo junaki v borbi za svobodo. Da bi še čakal in si skušal zatirati svojo vest s krlatico "to je še vse prezgodaj", kot to mnogi delajo? Ne, nič več.

In odloči se in gre. Ne gane ga tarnanje domačih in solze predragih, kaj bo z njimi naredil okupator. Njemu je teptana in zaslužnjena domovina več kot solza matere. On ve, kje je njegovo mesto. Ve, da ga čakajo tam preko Save tovariši, da bijejo skupni boj proti skupnemu sovražniku in ga bodo bili, dokler ne bo tujec pregnan in ne zasije svobode vsem tlačeniim. Domovina to potrebuje. Srcev in kdaj bolj kot danes. Tega bi se morali zvedati vsi ki se še prikrivajo doma in spiyo po drugih hišah in kozolcih, če čujejo o mobilizaciji.

Vsi bi morali iti, vsi in ne samo nekateri, vsi bi se morali zavedati, da jih je rodila slovenska mati in da je treba pregnati tujca z naše zemlje, da se ne bo šopiril po naših dolinah, domači sinovi, pa naj se skrivajo kot divja zver po temnih gozdovih.

Dovolj je, da se vidi, da ni nobene potrebe po vojni vojski, ki bi se borila za svobodo. Vse, kar je potrebno, je, da se vsi zavedajo, da je domača domovina več kot solza matere. On ve, da ga čakajo tam preko Save tovariši, da bijejo skupni boj proti skupnemu sovražniku in ga bodo bili, dokler ne bo tujec pregnan in ne zasije svobode vsem tlačeniim. Domovina to potrebuje. Srcev in kdaj bolj kot danes. Tega bi se morali zvedati vsi ki se še prikrivajo doma in spiyo po drugih hišah in kozolcih, če čujejo o mobilizaciji.

AKCIJE GORENJSKEGA ODREDA

Tudi v zadnjem času so se edinice G.O. dobro izkazale v borbi proti okupatorju. Prizadejali so mu velike izgube tako na ljudeh, kot na materijalu. Iz dneva v dan se okupatorjeva moč krha in tista nepremagljiva sila propada. Tudi naše edinice imajo pri tem lep delež, saj mu zadajajo krepke sunke in pomagajo uničevati nemški vojni stroj.

III. četa Gor. Odreda je 25. XI. napadla sovražno patrolo v okolici Cerkelj ter pri tem ubila 1 in ranila 1 Nemca.

III. četa G.O. je bila 30. XI. na počitku napadena ter je v protinapadu ranila 2 Nemca, hkrati pa osvobodila ujetega tovariša.

Minerski vod "Triglav" je 2. XII. pregнал namško zasedo na mostu v Soteski in pri tem ranil nekaj okupatorskih vojakov.

Minerski vod "Triglav" je 12. XII. ubil v Gorjah nemškega orožnika.

I. četa G.O. je 13. XII. ujela 2 nemška vojaka v vasi Svetje.

IV. četa G.O. je 14. XII. razbila telefonske naprave v čuvajnici na postaji Radovljica.

I. Minerski vod je 15. XII. miniral progo Jesenice - Bohinj. Na mino je zavezil brzovlak in je bila lokomotiva lažje poškodovana.

Minerski vod "Grintovec" je 16. XII. miniral na voz pri Kranju in porušil progo. Promet na železnici je stal 14 ur. Cestni promet pa je ustavljen radi poškodb mostu, do zgraditve novega.

II. četa G.O. je imela 15. XII. spopad z nemško patrolo pri čemer je ubila enega sovražnika.

II. Minerski vod je 15. XII. miniral progo med postajama Škofja Loka - Žabnica. Na mino je zavezila lokomotiva s tovornim vlakom v trenutku eksplozije in se takoj zrušila. Število žrtev ni znano.

I. četa G.O. je 18. XII. ujela v Pustalu nemškega financarja in mu zaplenila pištolo.

I. četa G.O. je istega dne napadla motocikl z prikolico in ranila vozača in potnika.

I.četa G.O. je 19.XII.napadla sovražno patrolo in ubila 1 in ranila 2 sovražna vojaka,

I.četa G.O. je istega dne pretrgala telefonski vod pri Katarino - Babji potok in odnesla žico.

II.Minerski vod je 21.XII.na postaji Sv.Joštniralsklošno dozo radi česar so bile vse žice pretrgane.Istega dne se je spoprijel z nadmočno sovražno patrolo 50 mož in prizadel večje izgube. Rači šošle okrepitve sovražnika se je moral umakniti.

Patrola IV.čete je 27.XII.iz zasede pri Radovljici napadla sovražno patrolo in ubila dva Nemca.

I.četa G.O. je 28.XII.uničila žel.pcastajo Reteče-Gorenja vas ter v njej namočene aparature, zaplenila je 1 telefonski aparat in več sanitetnega materijsla ,postajonačelnika pa mobilizirala.

Žrtve in škoda,ki jo je utrpel sovražnik pri teh vojaških in sabotažnih akcijah je v celoti sledeča:ubitih je bilo 6 in ranjenih 7 sovražnikov in trije ujeti.Uničeni sta bili 2 lokomotivi. Železniški promet je bil prekinjen 14 ur. Zaplenjena je bila 1 pištola in 1 telefonski aparat.

VOJAŠKI IN POLITIČNI PREGLED

Svetovna situacija:

Vojaški pregled:

Vzhodna fronta: Na vzhodnem bojišču se je začela razvijati nove faza bojev.Rdeča armada prehaja iz jesenske v zimsko ofenzivo,stopnjujoč na poedinih sektorjih.

Prva zimska ofenziva se je pričela na odseku Nevela,ki jo imenujejo tudi"prvo baltiško bojišče". Že takoj v začetku je ta ofenziva zaznamovala velike uspehe s probojem fronte ter z zasedboto sočernih krajev in mest.Rdeča armada se je približala mestu Vitebsk iz večih strani,tako da je danes skoraj popolnoma obkoljen.Ves razvoj teh

operacij kaže da je cilj Rdeče armade na tem sektorju, prodor do Baltiškega morja. Koliko je v tem resnice bo pač pokazal bodoči razvoj bojev in operacij na tem odseku.

Druga zimska ofenziva se je pričela na takozvani Kijevski vzboklini. Na tem sektorju souspeli Rdeče armade zelo veliki. Na tem odseku Rusi operirajo milijonsko armado, ki je danes ne samo že dosegla točke od katerih se je morala umakniti v teku 6 tednov trajajoče nemške protiofenzive, nego že danes prodira naprej. Po zadnjih poročilih je Rdeča armada na tem odseku že prekorachila reko Bug in se z nezmanjšano silo približuje poljski meji in rumunski meji. Uspešnost in silovitost Rdeče armade jasno potrjuje nemški umik, ki se vrši v popolnem neredu v katerem puščajo Nemci za seboj polna skladišča in ogromno drugega vojnega materijala.

Tretja zimska ofenziva se je odprla v kolenu Dnjepra pri Zaporožju. Tudi ta je takoj v prvih dneh po prodoru nemške fronte zabeležila lepe uspehe z zavzetjem številnih krajev in mest. Vsekakor ima tudi ta ofenziva velik pa važen pomen za nadaljni razvoj operacij na južnem delu fronte. V vseh teh operacijah prizadeja Rdeča armada Nemcem velike izgube v ljudeh in materijalu.

Južna fronta: Zavezniške armade polagoma napredujejo naprej. V zadnjem času so zasedle več krajev in nekaj važnih mest. 8. armija je zasedla važno mesto Ortono in še nadalje vodi uspešne operacije ob obali Jadranskega morja, kljub srditemu odporu nemške vojske.

Zračna ofenziva: Zračna ofenziva, ki se je pred tedni nekoliko zmanjšala, je zopet oživeła in prihaja v močne koncentrične napade na razna sovražna mesta, prometne naprave, veze itd. Letalski napadi na Nemčijo in okupirane kraje se vrše noč in dan. Najbolj so bila prizadeta mesta: Berlin, Frankfurt, Bremen in Insbruck, ki je važno železniško križišče v Avstriji. Poleg tega so bili napadani še drugi kraji in objekti ter prometne zveze v Italiji, Franciji in Jugoslaviji.

Vojna na morju: Poseben uspeh si je angleška mornarica zabeležila ob potopitvi velike nemške vojne ladje "Scharnhorst". Vojna ladja "Scharnhorst" je bila ena največjih, najmodernejših vojnih ladij kar jih je imela nemška mornarica. Zato je tudi ta izguba za Nemce nenadomestljiva. Poleg tega so Angleži potopili v Biskajskem zalivu tri rusilce in več drugih transportnih ladij. V Atlantiku je bilo potopljenih več podmornic, v Jadranskem morju pa prevoznih ladij med katerimi je bila tudi ena velika pod imenom "Dalmacija".

Borba svobodoljubnih narodov: Borba podjarmljenih narodov se stopnjuje in širi. Tako poročajo iz vseh delov Evrope o številnih demonstracijah, stavkah in sabotažnih akcijah. Posebno agilnost kažejo partizani v Franciji, Italiji in Poljski, da ne omenjamo ruskih partizanov, katerih borba in sabotažna dejanja so prav v zadnjem času zelo obsežna in uspešna. V Italiji so postavili partizani skupnega komandanta.

Politična situacija:

Čeprav zadnjih 14 dni nismo zabeležili kakšne večje aktivnosti na političnem polju, smo vendar lahko zapazili par dogodkov, ki so zelo pomembni in važni za nadaljni potek te vojne.

Prvi ta dogodek kot odmev Teheranske konferencc je imenovanje vrhovne komande za zavezniško invazijo na zapadu. Vse to kaže izpolnjevanje obveznosti, ki so jih zavezniki sprejeli na Teheranski konferenci in ki se tičejo čimprejšnje zaključitve te vojne.

S tem se potrjuje upanje vseh podjarmljenih narodov, da bo enkrat težko pričakovani konec in zaključek te vojne.

Drugi dogodek je bil konferenca med predstavniki naše Narodno-Osvobodilne Vojske ter zastopniki zaveznikov. Razpravljalo se je o materialni pomoči naši narodni vojski. Vsa vprašanja so se uspešno zaključila. Zavezniki so s tem pokazali, kakšno važnost polagajo na Balkan oziroma na našo vojsko in to največ vsled velikih uspehov naše NOV.

Po tej konferenci se je ugled naše vojske še bolj dvignil. Po vseh svetovnih listih so izšli obširni komentarji o uspehih naše vojske in o njenem legendarnem komandantu tovarišu Titu.

Tretji dogodek je bil prvi veliki proces proti vojnim zločincem v Rusiji. Ta razprava se je vršila pred posebnim sodiščem v Harkovu in sicer proti trem Nemcem in enemu Rusu. Oni so bili krivi smrti 30 000 Rusov. Oni so izvrševali načrte Hitlerja, ki so, ne samo uničenje ruskega, ampak vseh slovanskih narodov, kot manjvredna rasa. To je jasen opomin za vse tiste zločince, ki še vedno sodelujejo s Hitlerjem, pa naj bodo to v Nemčiji, Italiji, Franciji, Rumuniji in pri nas doma Mihajlovič, Nedič, Pavelič. Vse te čaka neizogibna kazen. Sojeni bodo na licu mesta, kjer so delali zločine, kot nam nazorno govori zgornji primer.

Notranja situacija

Vojaske pregled

Jugoslovansko bojišče: Šesta okupatorjeva ofenziva se nadaljuje z nezmanjšano silo. Kljub temu, da traja že 40 dni, ni naredila še nobenih pomembnih vrednih uspehov, nasploh pa naša vojska drži iniciativo v svojih rokah in je istočasno na mnogih odsekih v ofenzivi, kjer dosega lepe uspehe. Tako so že mnoge divizije in borci prejeli pohvale za njihovo hrabro zadržanje in dosledno izpolnjevanje Titovega povelja.

Vsa svetovna javnost s priznanjem in z občudovanjem zre junaštvu naše NOV.

Slovenija: Po vsej Sloveniji so povečane vojaške in sabotažne akcije, posebno na Dolenjskem, kjer naša vojska z uspehom uničuje nemške plavogardiistične posadke, njihove kolone, prevozna sredstva itd. Zelo agilno delovanje razvijajo partizani na Štajerskem in Primorskem. Tu so bili iztirjeni številni vojaški in tovorni vlaki, prekinjene prometne zveze in uničene sovražnikove kolone.

Gorenjska: Po končani okupatorjevi ofenzivi na delu Gorenjske so Nemci potegnili večji del svojih sil z našega teritorija. Manjše postojanke so izpraznili in iz njihovimi posadkami ojačili druge.

Sovražnik si ne upa iz svojih postojank. Le v večjih skupinah hodijo poredkoma patrole in še to v bližini postojank samih. Nemci se dobro zavedajo, da v tej ofenzivi partizanske vojske niso uničili. O tem so se prepričali takoj po ofenzivi posebnopa še danes, ko so naše edinice povsod v svoji ofenzivi, v namenu, da čimbolj in dosledno izpolnjujejo Titovo povelje ob pričetku šeste nemške ofenzive na naše osvobojeno ozemlje. Danes ni dneva, da se ne bi slišalo o vojaški ali sabotažni akciji na Gorenjskem. Danes že Nemci vlačijo pojačanje od vsepovsod, da preprečijo ali pa vsaj omejijo naše delovanje. Tudi v tem je naš uspeh. Razbremenjujemo naše borce na jugu in olajšujemo njihovo borbo. Zadnjih 14 dni so se vršili širom Gorenjske uspešni napadi na sovražne kolone, postojanke, komunikacije itd. Med tem je bila uspešna akcija v Stražišču, kjer so bile uničene vse naprave v Helerjevi tovarni, obstreljevanje tovarne bivše Jugočeške in železniške postaje v Kranju, napad na nemško patrolo v Radovljici, trije uspešni napadi na motorna vozila na cesti Kranj - Ljubljana, iztiranje številnih vlakov in druge sabotažne akcije itd. V vseh teh akcijah so imeli Nemci veliko število mrtvih in ranjenih.

Politični pregled: Veliki pomen za naš splošni osvobodilni pokret je prihod ruske vojaške misije v Jugoslavijo, katera bo na lastne oči videla vsa zverska in izdajalska početja Draže Mihajlovića ter napore in borbo naše NOV.

Dne 22.12.43 je bila izdana važna deklaracija AVNOJ-a. Deklaracija obsega 5 točk, katere vsebujejo v glavnem sledeče: Begunski vladi se odvzemajo vse pravice zakonite vlade radi njenega ravnanja in delovanja, s katerim je škodovala jugoslovanskemu narodnemu osvobodilnemu pokretu, koristila s tem pa sodelovala z Mihajlovićevcem, kateri se bore z okupatorjem ramo ob rami proti naši vojski. Proces naše trde in neklonljive borbe odvzema oblast iz rok špekulantov in izkoriščevalcev ter daje v roke zavednemu in poštenemu ljudstvu, ki je in bo resnični gospodar.

KULTURNO UDEJSTVOVANJE EDINIC G.O.

I. četa je poslala številko 4. časopisa "Partizanski glas" v štirih izvodih in s tem ustregla stavljeni zahtevi. Vsebina te številke govori o Cankarju, domovini, svobodi, okupatorju, nemški vojski. Nadaljevan in zaključen je "Brat Tone". Tudi pesmic je v njej. Manjka ji pa zelo prispevkov vojaškega značaja, opisov akcij, in borb. Skrbite za nje v bodoče.

II. četa ima številko 3. "Naše borbe! Na roko pisana izdaja kaže resen trud zajeti življenje partizana borca povezanega z narodom. Je pa po vsebini na zelo nizki stopnji. Ne zadošča ustreči z naslovi navodilom, ki smo jih izdali. Rovašem sestavku je akcija čete vredna eno stran - namestitjev kuharice pa pol strani. Zanesemo se, da bo vaš trud v bodoče pokazal znaten napredek.

III. četa je izdelala številko 2. "Kovači smo". Veliko boljša po vsebini je ostala v prejšnjem formatu. Prihodnjič na četrtinko pole. Lepo ste se poslovili od padlega tovariša. "Vrni se ko bo svoboda" je članek, ki spada v mobilizacijski čas, kar velja tudi za "Novo trojko". Toda postali ste vojaki. Spregovorite še o tem. "Nova trojka" nam daje nade na polju borb in kulture. Vaše pesnitve: Dvorjan, Potok, Tomo, so boljše od prejšnjih. Vsak naj še poskuša. Ko ima sestavek naj si ga prebere na glas, da bo slišal, če pesem poje in o čem govori vsebina. Popravi naj, kar je neprimernega in da v čitanje tovarišu. Uvažuje naj pripombe in še popravlja. Pesnik ni vsak človek. Talent in mnogo volje mora imeti kdor pesnikuje. To je opaziti pri vas treh. Spletajte nove kitice. Kritike ne jemljite, kot bi jo bili samo vi potrebni. Vsi naši časopisi prinašajo pesmi in mislim, da ne grešim če vašim sestavkom posvečam največjo pažnjo. Iz

te naj se uče drugi, ki:

pišejo take bile,
da bi jih naložil na vile
in vrgel tja, kjer bi gnile.

Vaš "Za smeh in kratek čas", kaže, da vam ne manjka hudomušnosti. Poskusite se malo ravnati po smernicah. Prihodnjo številko pa pošljite v štirih izvodih!

IV. Čete "Glas Jelovce" je prispel in nosi številko 4. Napredek je lep. Resni članki so zavzeli častno mesto. Vse kar je za šalo je dobilo svoj prostor. Doživetja partizana, njegove borbe, važne spremembe v svetu, zasledovanje okupatorja, nam podaja vsebina lista. Stašo naj bolj premisli kaj je branja vredno. Tovariš Mali si je nadel veliko nalogo opisovanja Dražgoš. Hvalevredno! Toda poprimi se dobro in tovariš kulturnik naj ti pomaga. Dražgoše predstavljajo gorenjske partizane iz prvih borb, kot sijajne borce, jim dajejo legitimacijo za organiziranje slovenske vojske, in ovekovečujejo narod in pokret. Skrbno zberi vse podrobnosti, ker bo iz njih zrastle mnoga pesem in povest. Doma si tam in dober spomin imaš. Potrudi se za natančen opis, v katerem bo ohranjen delež partizanov, domačinov, vse soseske, oblastnikov in okupatorskih zveri. Tudi na slaba zadržanja ne pozabi. Vsaka številka naj ima vsaj 4 strani tvojih izpovedb. - V zabavnem delu je številka bogata in tudi smotrna. Tu ni kaj priporočati, le štiri izvode nam pošljite v bodoče.

Minerci nam niso to pot poslali ničesar.

Došla poročila povejo, da se kulturni večeri vršijo. Mnogokrat pa morajo radi vojaške delavnosti edinic odpasti. Ali polagate pažnjo na eventuelne analfabete, na tov., ki slabo berejo, kulturno delo naj se vrši tudi v prav majhnem krogu. Glasno čitanje, razprave so vedno mogoče. Časi führungstva grede v zaton, raste nova družba mislecev, delavcev in kmetov, ki so vsi izobraženi in spoznavajo napredek človečanstva.

Malo za šalo

...vsega tega se izvede vojaka, ki vas
...in Hitlerja podi na sodbo "rdeče armije",
...ki komaj pozira sproti izdajstva "trgov",
...še čila force, ki bi se držali postaviti v stran
...razgovornemu dat žarki. Pomolde je postati na
...vrtov glavni stvar pod "hitja".

...Iščem večera plaskanja, ki bi bil smolen
"pivo" brabo in brike prepričati
...parvo, ki je po potrebi
...š. Pomolde sprejeto v
...šacipinov pod šilo "hitja".

...Iščem udarilke - ranece
...in je gošane, ki so mi
...prešli v tist dol taji
...no ime
...muži.

...letibe. Karolita
...š. Princess Sieg-
...leta 1944 na rusk
...All je vestr, da
...70 1944 in gojo onov
...Hitlerja,
...da je I. Hitler
...bave na leto
...o in postati
...da pjavt
...Dole in Goring,
...kjav nigerst
...imaš I. KM pa
...Dole na Goring,
...Dole ali bodo este ali

MALI OGLASI

Zamenjamo staro že razbito vojsko, ki vsa razca-pana in utrujena podi za seboj "rdeče armejca", ki komaj požira sproti raztrgane "tigre", za nove še čile borce, ki bi se drznili postaviti v bran zmagovitemu batjuški. Ponudbe je poslati na Füh-
rerjev glavni stan pod "Hujno".

Iščem veščega pleskarja, ki bi bil zmožen mojo "bele" brado in brke prepleskati s takšno "plavo" barvo, ki jo je po potrebi mogoče spremeniti v rdečo. Ponudbe sprejemajo redakcije vseh ljubljanskih časopisov pod šifro "Leo pod Repnik"

Iščem zdravnika - ranocelnika, ki je zmožen zbra-
ti moje možgane, ki so mi pri cvirnanju iz Rusije prešli v tisti del telesa, kjer dobiva hrbet dru-
go ime in jih spraviti na tisto mesto, kakor jih imajo ostali zemljani. Pomoč je nujna. Plača po
zmagi. Dolfe.

Ženitbe. Zaročila sta se Führrer in mična japon-
ska princesa Sieg-fuč. Poroka bo v prvih mesecih
leta 1944 na ruski stepi v "sami jami".

Ali že veste, da mednarodne zavarovalnice za le-
to 1944 nočejo obnoviti življenskega zavarovanja
Hitlerju,
da je I.G. Farben odpovedala plavi gardi vse do-
bave za leto 1944 in je ta prisiljena na ta na-
čin postati brezbarvna,
da plavi Rupnik nosi sivo brado.

Dolfe in Göring. Ti si pa res čisto brez pameti,
prav nicezar ne razumeš o letalski obrambi! Na, tu
imaš 1 RM pa si kupi malo možganov, se je hudoval
Dolfe na Göringa.

Dolfe ali bodo zate ali zame? je pobaral Göring.

